

Marker
kommune

TEMAPLAN

Vold i nære
relasjoner

Virksomhet: Helse og velferd
Planansvarlig: Virksomhetsleder

2026-2028

Innhold

1. Forord	3
2. Sammendrag	3
3. Bakgrunn og formål	3
4. Gjeldende situasjon og status	4
4.1 Statusbeskrivelse	4
4.2 Utfordringsbeskrivelse	5
5. Mål	6
5.1 Overordnede mål	6
5.2 Delmål	7
6. Strategier og tiltak	7
6.1 Strategier	7
6.2 Tiltak	7
7. Samarbeid og involvering	10
7.1 Betingelser for samhandling	10
8. Oppfølging og evaluering	11
8.1 Oppfølging	11
8.2 Evaluering	11
9. Kildehenvisning	11

1. Forord

Denne temaplanen er en revidering av «Handlingsplan mot vold i nære relasjoner i Marker kommune» fra 2015. Planen er dessverre like aktuell i dag som da den forrige ble laget for vel ti år siden. Den opprinnelige planens innhold og tekst er derfor i noe utstrekning beholdt, men forkortet, oppdatert med nye opplysninger og omstrukturert slik at den tilfredsstiller Marker kommunes mal for temaplaner. Denne planen er også lenket opp mot Markers overordnede strategi.

2. Sammendrag

Vold i nære relasjoner foregår oftest skjult for de som ikke er direkte rammet av den. Det er derfor ingen sikker kunnskap om omfanget, men nasjonale undersøkelser gir en oversikt over sannsynlig forekomst på nasjonalt nivå. For landet som helhet har vold i nære relasjoner økt noe gjennom de siste ti årene og voldstrykket beskrives som stabilt høyt. Vi vet at det foregår i alle områder og samfunnslag, også i Marker, og at det rammer et betydelig mindretall av befolkningen. Det ses en sammenheng mellom forekomst av vold i nære relasjoner og levekårsutfordringer som arbeidsmessig utenforskap, lav utdanning, rusavhengighet m.m. Vi vet også at konsekvensene av denne typen vold er alvorlige for mange av dem som rammes av den. Det å bevitne vold på nært hold vil ha samme skadepotensiale som selv å bli utsatt for den, særlig for barn. Vold i nære relasjoner er av den grunn å betrakte som et samfunnsproblem.

Det viktige for Marker kommune er å være i stand til å avdekke vold i nære relasjoner i de ulike tjenestene som møter innbyggerne. Deretter er det nødvendig å kunne gi eller henvise til riktig hjelp der slik vold avdekkes. Det vil også være viktig å jobbe forebyggende, både med veiledning i familiene og med forbedring av levekår generelt. Samarbeid mellom tjenestene og kjennskap til de ulike deler av kommunen og eksterne instanser er avgjørende får å lykkes med dette. Krisesenter, politi, barnevern, helsestasjon og psykisk helsevern er eksempler på sentrale aktører i dette arbeidet.

3. Bakgrunn og formål

Målsettingen med temaplan mot vold i nære relasjoner er å heve kunnskapsnivået og iverksette tiltak som bekjemper problemet, ved å:

- Bevisstgjøre beslutningstakere, både politisk og administrativt
- Skape åpenhet ved synliggjøring av omfang og konsekvenser
- Forebygge og hindre vold ved aktiv informasjon
- Gi tilbud om hjelp, veiledning og oppfølging av de voldsutsatte
- Redusere omfanget av vold

Denne planen er i tråd med nasjonal satsing, bl.a. beskrevet i regjeringens opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner (Prop. 36 S, 2023–2024) og handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner (Justis- og beredskapsdep., 2021).

4. Gjeldende situasjon og status

4.1 Statusbeskrivelse

En mye brukt definisjon på vold er utarbeidet av Per Isdal: «Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den andre personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil.» (Isdal 2000). Vold i nære relasjoner forekommer i alle samfunnslag og i alle miljøer. Samtidig vet vi at noen mennesker har større risiko for å bli utsatt enn andre. Blant annet har familieøkonomi, levekår og rusproblemer betydning.

Vold mot barn i familien er vanskelig å avdekke og måle. Likevel kan man på et solid forskningsmessig grunnlag konkludere med at mange barn i Norge lever med vold i familien. Både de som selv har vært utsatt for grov vold og de som har vært vitne til slik vold, viser seg å være spesielt utsatt for ulike psykiske problemer. (NOU 2012: 15, Dale et al. 2023). Barn som vokser opp i familier der foreldrene har rusproblemer, psykiske eller økonomiske problemer, er særlig utsatte for vold, vitneerfaringer og seksuelle overgrep.

Vold overfor utsatte grupper

En rekke undersøkelser viser at vold under graviditet kan gi alvorlige helsemessige følger, ikke bare for den gravide, men også for barnet.

Meld. St. 15 viser til at det finnes liten kunnskap om omfang av vold mot personer med utviklingshemming i Norge. Internasjonale studier tyder imidlertid på at personer med utviklingshemming, er tre til fire ganger med utsatt for ulike former for vold og overgrep enn en den øvrig befolkning. Samme melding viser til at psykisk syke og rusavhengige kvinner kan ha en høyere risiko og være mer sårbare for vold enn andre kvinner.

Hofmann 2011 og Dale et al. 2023 viser til at spørsmål om minoritetsbarn er mer utsatt for å oppleve vold i familien enn etnisk norske barn er omdiskutert, blant annet fordi vi fremdeles ikke har tilstrekkelig kunnskap om forekomst av vold i minoritetsfamilier.

Overgrep mot eldre er en av de mest skjulte formene for overgrep. Overgrep brukes her som en samlebetegnelse for vold, trusler og trakassering og andre handlinger som kan virke krenkende. Overgrepsformen kan være fysisk, psykisk, seksuell eller økonomisk. Problemet henger ofte sammen med familiekonflikter og utføres som oftest av en person den eldre kjenner. Erfaringer viser at 4-6 prosent av personer over 65 år rammes av en eller annen form for overgrep. Bare en liten del av overgrepene registreres av politi

og hjelpeapparat. Overgrep mot eldre viser seg å være et vanlig, men skjult problem både i det private liv og i institusjoner. (Meld. St. 25, 2005-06)

Omfang av vold og overgrep

Dale et al. (2023) har i sin omfangsundersøkelse i 2014 og i 2023 kartlagt forekomsten av vold og overgrep i Norge.

Hovedfunn er at det i perioden har vært en økning i alvorlig fysisk vold, voldtekt ved tvang og partnervold som rammer kvinner. Videre har det vært en nedgang i mindre alvorlig fysisk vold for begge kjønn. Risikogrupper er yngre, folk som lever under vanskelige levekår, de som tidligere utsatt for vold og overgrep - særlig fra barndom, utsatte for mobbing og kjønn, hvor kvinner i langt større grad er utsatt for voldtekt og partnervold. Menn er oftere utsatt for alvorlig fysisk vold fra ukjente. Voldsbelastningen i det norske samfunnet beskrives i denne studien som stabilt høy.

I samme rapport fremkommer det at ca. 1 av 10 av de spurte har blitt utsatt for alvorlig fysisk vold i barndommen. 1 av 5 har vært utsatt for seksuelle overgrep og en tilsvarende andel har opplevd mobbing i skolen. En tredjedel av alle som svarte har opplevd mindre alvorlig fysisk vold av foreldrene sine.

Lokale forhold:

Kvantitative data for situasjonen lokalt, foreligger i liten grad. Sannsynligvis er en ikke ubetydelig del av den volden som foregår i nære relasjoner ikke fanget opp. Vi vet at krisesenteret har beboere fra Marker hvert år. Ungdata-undersøkelsen fra 2025 viser at 5% av de spurte ungdomsskoleelevene har blitt slått av en voksen i familien. 1% har opplevd vold mellom de voksne i familien. Barnevernet rapporterer at noen av de sakene de håndterer også inneholder vold i nære relasjoner, med ulik grad av alvorlighet. Vold i nære relasjoner forekommer altså også i Marker. Omfanget er ikke kjent, men det er ingen indikasjoner på at det er vesentlig annerledes enn hva ovennevnte undersøkelse viser for landet som helhet. Det vi vet er at skadevirkningene av slik vold kan være store. Fra Dale et al. sin rapport fra 2023 ser vi at vold i nære relasjoner er et samfunnsproblem som rammer en betydelig del av befolkningen i Norge, og at det også rammer mennesker fra tidlig alder. Det er betydelig flere kvinner enn menn som opplever fysisk vold fra nærstående, mens menn er i klart overtall blant voldsutøverene. For de rammede medfører dette økt risiko for psykiske helseplager og for å bli utsatt for vold på nytt.

Vold i nære relasjoner rammer nok et mindretall av befolkningen, men det er et betydelig mindretall. Kostnaden for de som rammes og for samfunnet som helhet er svært stor.

4.2 Utfordringsbeskrivelse

Konsekvenser av vold:

Vold og overgrep i nære relasjoner har omfattende konsekvenser for dem som rammes. Det er vanskelig å leve et vanlig liv når all energi går med til å overleve en hverdag fylt av utrygghet og redsel. Å leve med vold ødelegger livskvaliteten. Voldsutsatte blir oftere syke, har liten selvfølelse og mister gradvis kontroll over eget liv. Ikke minst er vold i nære relasjoner svært skadelig for barn. Familien bør oppleves som en base for trygghet og sikkerhet. Når hjemmet blir ensbetydende med redsel og vold, er dette dramatisk for barn og unges videre utvikling. Det er en kjensgjerning at barn som er utsatt for eller opplever vold, selv kan bli voldsutøvere som voksne. Som en konsekvens av å oppleve vold kan barna utvikle ulike helsemessige, sosiale og kognitive problemer.

Det begrepet som oftest anvendes i de nordiske land for å beskrive fenomenet og denne gruppen barn er at de "bevitner" volden. Forskingen har problematisert begrepet "vitne til vold", ettersom studier som utgår fra barnas forståelse av vold viser at vold ikke er noe barnet er vitne til, i den forstand at de ser den på avstand. Barn som opplever vold i hjemmet, opplever den med alle sine sanser, bl.a. gjennom å se den, høre den, se materielle skader og kjenne sin foresattes redsel. Forskning viser at de fleste barn som opplever volden befinner seg i samme rom som der voldsepisoden skjer.

De aller fleste har en negativ holdning til vold, og mener det ikke er akseptabelt, men det er ikke dermed sagt at vi tør å foreta oss noe. Vold i nære relasjoner er ofte et "skjult" problem belagt med skam og usikkerhet.

Hver enkelt som kommer i kontakt med mennesker gjennom sitt arbeid eller frivillighet har et ansvar for å bekjempe vold i nære relasjoner og sørge for å hjelpe medmennesker som blir utsatt for vold og overgrep.

5. Mål

5.1 Overordnede mål

I Markers overordnede strategi er det tatt utgangspunkt i FNs bærekraftsmål. Av alle disse er følgende fem valgt ut som grunnlag for prioriterte satsingsområder i Marker kommune:

<p>4 GOD UTDANNING</p> 	<p>3 GOD HELSE</p> 	<p>13 STOPPE KLIMAENDRINGENE</p> 	<p>11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN</p> 	<p>17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE</p>
Trygt oppvekstmiljø	Fremtidens eldreomsorg	Klima og miljø	Næring og samfunn	Robust organisering

For det videre arbeidet mot vold i nære relasjoner, er det særlig satsingsområdet Trygt oppvekstmiljø, Fremtidens eldreomsorg og Robust organisering, som ligger til grunn. Disse tar utgangspunkt i hhv. bærekraftsmål 4, 3 og 17, som vist i figuren ovenfor.

- Barn og unge i Marker skal leve i et oppvekstmiljø som fremmer inkludering, toleranse, vennskap og respekt. Alle arenaer der barn og unge ferdes skal stå samlet og samarbeide om dette.
- Omdømme: Marker kommune har gode fagmiljøer som tiltrekker seg ønsket kompetanse.
- Drift: Marker kommune drifter sine tjenester effektivt, økonomisk og med god kvalitet, uten å slite ut organisasjonens ressurser.
- Utvikling: Marker kommune har et kontinuerlig fokus på forbedring, utvikling og innovasjon for å sikre framtidig bærekraft.

5.2 Delmål

- Sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag og rammeverk for håndtering av saker med vold i nære relasjoner.
- Utgangspunkt for gjennomføring av tiltak som forebygger denne typen vold.
- Økt oppmerksomhet, for å kunne avdekke vold i nære relasjoner, i alle kommunens tjenester.

6. Strategier og tiltak

6.1 Strategier

For den voldsutsatte som søker hjelp, er det viktig at hjelpen kommer tidlig inn og samordnes. Tiltakene være målrettet og av en slik art at de virker forebyggende på gjentakelse av problematikken.

For kommunen vil det være hensiktsmessig å drive forebyggende arbeid som over tid kan bidra til å redusere forekomsten av vold i nære relasjoner. Vi vet, som tidligere beskrevet, at forekomsten av slik vold henger sammen med andre levekårsutfordringer som bl.a. lav inntekt, yrkesmessig utenforskap, rusavhengighet og psykisk uhelse. Følgelig vil tiltak som bedrer disse faktorene også virke forebyggende mot vold i nære relasjoner.

6.2 Tiltak

Målrettede, individuelle tiltak:

Det er den voldsutsatte selv som definerer volden uavhengig av grad eller omfang, men for de menneskene som lever med vold i nære relasjoner og som ikke oppsøker hjelpeapparatet, er det viktig at andre mennesker som identifiserer tegnene griper inn.

En utfordring er å identifisere vold som årsak til ulike typer inadekvat adferd, skade eller vanskeligheter hos barn og voksne. Det er sjelden at offeret selv oppgir vold som forklaring. Barn som vokser opp i familier med vold, er i stor grad en usynlig gruppe. Barnas vanskeligheter blir ofte misforstått.

Fysiske tegn som kan tyde på vold:

- Sår, avrevet hår, blåmerker — særlig på hals, kloremarker og hevelser
- Skader på hode, ansikt, hals bryst og armer
- Skader på flere steder på kroppen og skader som er grodd i varierende grad
- Brudd, brannskader, stikkskader, gynekologiske smerter Svimmelhet, søvn- og spiseforstyrrelser
- Psykosomatiske symptomer som vondt i magen, vondt i hodet, vondt i ryggen etc.

Psykiske reaksjoner som kan tyde på vold:

- Redsel, uro, angst
- Depresjon, mareritt, redusert selvfølelse, irritabilitet, selvmordstanker og -forsøk

Signaler som kan være tegn på vold:

- Hyppige sykemeldinger, hyppige legebesøk, ofte med diffuse symptomer
- Avtaler endres eller kanselleres, personer har vanskelig for å komme hjemmefra
Personer motsetter seg hjelp som krever innsyn i familie /parrelasjonen
Personen er stadig blakk
- Personen kommer sjelden alene til avtalene; ektefelle/partner er ofte med
- Økt bruk av legemidler og alkohol
- Knuste eiendeler, hull i dører og vegger

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) sin veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner gir utførlig beskrivelse av tegn på vold mot ulike grupper, og med det hvordan ansatte i kommunale tjenester kan gå frem for å utrede saker der det er mistanke om vold i nære relasjoner. Videre gir veilederen innsikt i hvordan adekvate tiltak kan iverksettes, både på kort og lang sikt. Barnevernet følger rutinen Klemetsrudmodellen, både for avdekking og håndtering av vold og overgrep. Denne ble utarbeidet ved daværende Klemetsrud barneverntjeneste, og har blitt en mal for hvordan barnevern håndterer denne typen saker.

Tiltak for voksne:

Den som blir utsatt for vold trenger et lett tilgjengelig tilbud, ofte veldig akutt. Et viktig tilbud til voldsutsatte og deres barn gis gjennom Indre Østfold kriesenter. Dette er et

døgnåpent lavterskeltilbud. Tilbudene omfatter overnattingsopphold og tilbud på dagtid for de som trenger samtaler, råd og veiledning. Indre Østfold krisesenter kan også konsulteres pr telefon.

Akutte behov oppstår der voldsutøver/overgriper utsetter andre for vold på en slik måte at deres liv og helse er i fare hvis det ikke foretas rask inngripen. Den eller de voldsutsatte må snarest skjermes fra overgriper.

Tiltak for barn:

Barn som lever med vold, kan henvende seg til barnevernstjeneste, helsestasjon, politi, skole eller barnehage eller andre voksenpersoner, som da plikter å gjøre noe med situasjonen som barnet melder.

Barnehagene har ifølge barnehageloven § 46 opplysningsplikt til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn lever med vold. En tilsvarende plikt har de øvrige kommunale tjenestene som møter barn. Alarmtelefonen for barn og unge, 116 111 eller 95 41 17 55 (fra utlandet), er en nødtelefon for barn og unge. Barn og unges kontaktelefon i Røde Kors 800 33 321 er et annet eksempel. Marker kommune har en lokal SLT gruppe. samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak.

Tiltak til voldsutøvere:

Nettsiden dinutvei.no kan være en veiviser også for voldsutøvere som ønsker å komme ut av sitt mønster. Alternativ til Vold (ATV) er et kompetanse- og behandlingssenter på vold, med særlig fokus på vold i nære relasjoner. ATV startet i 1987, som det første samtaletilbud i Europa for menn som utøver vold mot samlivspartner. Domstolene utmåler straff for de voldsutøvere som blir dømt. I dette kan det også ligge rehabilitering.

Universelle og forebyggende tiltak:

Kommunen bør ha forebyggende og universelle tiltak. Undersøkelser viser som tidligere nevnt at det er en sammenheng mellom levekårsutfordringer og risiko for vold i nære relasjoner. Ved å jobbe for mindre utenforskap og økt deltakelse i samfunn og arbeidsliv, vil man også redusere forekomsten av slik vold. Dette kommer i tillegg til andre åpenbare gevinster ved å få flere i arbeid og bedre livssituasjonen til de innbyggerne som har levekårsutfordringer.

Et konkret universelt tiltak vil være å tilby foreldreveiledning og familieoppfølging. Dette forebygger levekårsproblemer og ugunstige oppvekstsvilkår samtidig som det kan hjelpe de familiene som allerede er i en vanskelig situasjon. Slike tiltak kan både iverksettes i kommunal regi og i samarbeid med frivilligheten. Dette vil være i samsvar med anbefalte tiltak i Marker kommunes gjeldende folkehelseplan.

Rutiner og kompetanse:

Kommunedirektøren har det overordnede ansvaret for opplæring av ansatte, slik at de blir i stand til å oppdage vold og overgrep og iverksette hensiktsmessige tiltak. Det anbefales at tjenestene bruker NKVTS sin veileder, eventuelt mer spesifikke rutiner som f.eks. barnevernet har, aktivt for å kunne avdekke og forhindre vold.

Den enkelte virksomhet må gjennomgå sine rutiner for avdekking og håndtering av vold i nære relasjoner. Samtidig må de ansatte i tjenestene få anledning til å tilegne seg tilstrekkelig kompetanse på området. Ivaretagelse av psykososialt arbeidsmiljø for de som avdekker vold er et arbeidsgiveransvar. Rutiner for hvordan det skal sikres, tas inn i HMS-rutiner, sikkerhetsrutiner eller ovennevnte rutiner for avdekking av vold, alt etter hva som passer i den enkelte virksomhet.

7. Samarbeid og involvering

7.1 Betingelser for samhandling

For å forebygge og avdekke vold i nære relasjoner, er det nødvendig med samhandling mellom ulike profesjoner og instanser. Samarbeidet må baseres på kunnskap om hverandres tjenester. Dernest er det nødvendig med en bevisstgjøring om, og en forståelse av, hvor stor skade volden gjør - både psykisk og fysisk for den som opplever det. Siden forebygging av vold også innebærer forebygging av levekårsutfordringer, vil tverrfaglige og tverrsektorielle samarbeid være nødvendig. Denne typen utfordringer er komplekse i sin natur og det vil også mulige løsninger være. Eksempelvis vil det å drive familieveiledning, som nevnt ovenfor, kunne innebære involvering fra helsestasjon, skole, Nav, psykiatri- og rusbehandling, barnevern og andre.

Taushetsplikten skal ikke være en hindring for å samarbeide mot vold i nære relasjoner. Ulike bestemmelser om taushetsplikt innenfor ulike etater, har ofte blitt oppfattet som hindre for et utstrakt samarbeid.

Alle offentlig ansatte har meldeplikt til barnevernet ved mistanke om at barnet utsettes for omsorgssvikt, vold eller er vitne til vold. Vold mot foreldre. er vold mot barnet.

Avvergingsplikt for alvorlige straffbare handlinger, straffelovens § 196, tilsier at den som unnlater å anmelde til politi eller avverge en straffbar handling kan straffes for det. Taushetsplikten, uansett rettslig grunnlag, må vike for avvergelsesplikten.

En forutsetning for å kunne stoppe vold er at rette instans blir varslet om forholdene, herunder barneverntjeneste og politi. Barnevernslovens § 13-2 sier at offentlige myndigheter skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikten, gi opplysninger til kommunens barneverntjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt. Barn som er med foreldre til krisesenter, har en selvstendig rett til hjelp. Krisesentrene er pålagt meldeplikt til barnevernet etter krisesenterloven.

Plikten til å melde er også spesielt angitt i andre særlover herunder opplæringsloven, sosialtjenesteloven, barnehageloven, lov om psykisk helsevern, lov om sykehus, lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og straffeprosessloven.

8. Oppfølging og evaluering

- Følge opp utviklingen i undersøkelser som Ungdata, Folkehelseprofil, Folkehelseundersøkelsen og eventuelt andre.
- Antall som søker hjelp hos krisesenteret, kan gi en indikasjon på utviklingen på dette området.
- Tilbakemeldinger fra SLT, Politiråd, politikontakten, Barnevernet og eventuelt andre vil gi relevant informasjon av både kvalitativ og kvantitativ art.

8.1 Oppfølging

Oppfølging av planen og de tiltakene som iverksettes er på overordnet nivå kommunedirektørens ansvar. Den praktiske oppfølgingen av konkrete tiltak kan delegeres til den/de enheter i kommunen som har ansvar for gjennomføring av tiltakene. Oppfølgingen bør skje i samarbeid mellom flere enheter der tiltakene er gjennomført med tilsvarende samarbeid.

8.2 Evaluering

Kommunedirektør har ansvar for evaluering av planen, men kan velge å delegere det praktiske arbeidet med dette til den/de virksomheter som har ansvar for de fagområder relevant for tiltakene i planen.

9. Kildehenvisning

Barnehageloven, Opplæringslova, Straffeloven, Barnevernsloven, Helse- og omsorgstjenesteloven, Lov om sosiale tjenester i Arbeids og velferdsforvaltningen, Krisesenterloven, Bygningsloven, Folkehelseloven

Dale, M. T. G., Aakvaag, H. F., Strøm, I. F., Augusti, E. M., & Skauge, A. D. (2023). Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 1).

FNs barnekonvensjon - fn.no/BiblioteWAvtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensionom-barnets-rettigheter-Barnekonvensjonen

Hofmann, Sanne, 2011. «Etniske minoritetsbarn som opplever vold i familien — utfordringer og muligheter-». Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress NS.

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget.

Justis- og beredskapsdepartementet: Frihet fra vold, Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024, 06/2021.

Klemetsrudmodellen, En erfaringsbasert metode for barneverntjenestens arbeid med vold i nære relasjoner. Søndre Nordstrand barneverntjeneste 2008, revidert utgave 2017.

NOU 2012:5. «Bedre beskyttelse av barn utvikling». Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

NOU 2012:15. «Politikk for likestilling». Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028): «Trygghet for alle» Rapport | 16.07.2025

Prop. 36 S (2023–2024) - Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028)

Stortingsmelding nr. 25 (2005-2006). «Mestring, muligheter og mening. Fremtidens omsorgsutfordringer». Helse- og omsorgsdepartementet.

Stortingsmelding nr. 15 (2012-2013). «Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner». Justis- og beredskapsdepartementet.

Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017), 2014. «god barndom varer livet ut.» Barne-, likestilling og inkluderingsdepartementet.

Tiltakskort utgitt av Norsk krisesenterforbund <http://www.lovddata.no>

Ungdata 2025, Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet

Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), 2018.